

§ 261

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuutettu Arja Karhuvaaran toivomusponnosta koskien ikäihmisten yhteisöllisten asumisratkaisujen kehittämistä yhdessä alueittaisten toimijoiden kanssa

HEL 2017-006402 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Väestön ikääntyminen

Vuonna 2030 maassamme on Tilastokeskuksen ennusteiden mukaan noin 1,5 miljoonaa yli 65-vuotiasta asukasta. Ikärakenteen muutos on erittäin nopea ja se vaikuttaa suoraan asumiseen. Viimeisimmän väestöennusteen mukaan myös Helsingin väestön ikärakenne tulee muuttamaan merkittävästi seuraavien vuosikymmenien aikana. 65-74-vuotiaiden määrä on jo useita vuosia ollut jyrkässä kasvussa, ja heidän määränsä tulee kasvamaan vuoteen 2020 mennessä. Ikäryhmään 75-84 kuuluvien määrä tulee kasvamaan yli 60 % nykyisestä 2020-luvun loppuun mennessä. Jyrkin kasvuvaihe ajoittuu vuosille 2018-2027. Yli 85-vuotiaiden määrä tulee vuoteen 2040 olemaan ennusteen mukaan lähes 2.5-kertainen nykyiseen verrattuna.

Väestön ikääntyminen asettaa erityisvaatimuksia asumisen suunnittelulle erilaisten muistisairauksien ja muun palvelutarpeen kasvaessa. Asuntokanta muuttuu hyvin hitaasti ja siksi on tärkeää, että tulevaan muutokseen varaudutaan ennakolta.

Ikääntyneiden asumisen kehittäminen

Viime vuosina valtion asuntopolitiikan yhtenä keskeisenä painopistealueena asunnottomuuden ehkäisemisen ohella on ollut ikääntyneiden asuminen. Ympäristöministeriön johdolla on poikkihallinnollisena yhteistyönä laadittu Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma vuosille 2013-2017. Valtion asuntopoliittisin toimenpitein on pyritty varmistamaan, että ikääntyneet voivat asua turvallisesti kodeissaan mahdollisimman pitkään toimintakyvystä tai varallisuudesta riippumatta.

Hyvät asuinolot myöhentävät ja jopa ehkäisevät siirtymistä palvelu-asumiseen ja kalliiseen laitoshoitoon. Ikääntyneiden asumisen kannalta erityisen tärkeää on kehittää asumista paikallisista lähtökohdista ja osallistaa ikääntyneet asumiseen ja elinympäristöihin liittyvään suunnitteluun ja päätöksentekoon. Kunnilla on merkittävä rooli asumisen yhtei-

28.11.2017

söllisyyden ja toiminnan ohjaamisessa ja kehittämisessä. Helsingin kaupungin Stadin ikäohjelma on ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista säädetyin lain mukainen toimeenpanosuunnitelma Helsingissä. Tavoitteena on kehottaa ikääntyneiden asumista ja lisätä kotona asumisen mahdollisuuksia sekä lisätä ikääntyneiden mahdollisuuksia liikkumiseen, liikuntaan ja arkiaktiivisuuteen.

Käynnissä oleva Sote -uudistus hakee vielä lopullista muotoaan, mutta lähtökohtana on, että vastuu sosiaali- ja terveystalvuelujen järjestämisestä siirtyy kunnilta maakunnille. Ikääntyneiden kohdalla tämä tarkoittaa, että asumistalvuelut, laitoshoidon ja kotitilvuelut järjestäisi jatkossa maakunta. Kuntien tehtävänä on edelleenkin asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, ja tässä roolissa kunnat huolehtivat myös tulevaisuudessa ikääntyneiden asuinolojen parantamisesta.

Yhteisöllisyys ikääntyneiden asumisessa

Asumisen yhtenä vaihtoehtona ovat yhteisöasuminen ja muunlaiset yhteisöllisyyttä tukevat asumisen muodot. Ikääntyneille yhteisöllinen asuminen tarjoaa vaihtoehtoon turvalliseen ja mielekkääseen asumiseen. Yhteisöllinen toiminta edistää osallisuutta yhteisössä, lisää sosiaalisia kontakteja ja vähentää yksinäisyyden ja turvattomuuden tunnetta.

Yhteisöllisyyden synnyttäminen pohjautuu uudenlaisille toimintatavoille sekä aidolle yhteistyölle asuinalueiden asukkaiden ja julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, eikä se välttämättä vaadi suuria investointeja. Asuinalueen yhteisöllisyyttä voidaan lisätä mm. avaamalla palvelutalvuelujen yhteistiloja ja toimintaa muille asukkaille ja toimijoille.

Yhteisöllisiä asumistalvueluja Helsingissä

Helsingissä yhden mahdollisuuden ikäihmisten yhteisölliseen toimintaan tarjoavat kaupungin eri alueilla sijaitsevat Helsingin kaupungin monipuoliset palvelukeskukset. Palvelukeskukset tukevat toiminnallaan kotona asuvia ikääntyneitä ja tarjoavat ympärivuorokautista palveluasumista. Palvelukeskusten läheisyyteen on rakennettu ikäihmisille suunnattuja kaupungin vuokra-asuntoja ja näitä pyritään edelleen lisäämään.

Ikääntyneiden itsenäistä asumista voidaan tukea myös kaavoituksella ja tontinluovutuksella. Esimerkiksi Helsingin Jätkäsaareen kehitetty Sukupolvien kortteli tarjoaa asumista ja palveluita kaiken ikäisille. Palvelukorttelit yhdistävät erilaisia asumismuotoja, kuten yhteisöasumista, itsenäistä senioriasumista ja palveluasumista. Palvelukorttelissa asuvat voivat hyödyntää korttelin lähitalvueluja, kuten ruokailu- ja siivoustalvuelu-

luja sekä liikunta- ja virkistysmahdollisuuksia. Palvelukortteli voi olla yksittäinen rakennus tai verkostomainen kortteli, jossa hyödynnetään paikallisten toimijoiden palveluita ja olemassa olevaa asuntokantaa.

Suomessa nopeimmin näyttävät lisääntyvän vapaamuotoiset yhteisöllisen asumisen muodot, joissa rakennuttajana ja toimijana on joko yhdistys tai yleishyödyllinen yritys, esimerkiksi Aktiiviset Seniorit ry, jonka tehtävänä on ikääntyneiden asumisen kehittäminen. Yhdistys on toteuttanut tähän mennessä kaksi omaa rakennushanketta, As Oy Hgin Loppukirin Arabianrantaan ja as Oy Hgin Kotisataman Kalasatamaan. Näissä taloissa asukkaat omistavat asunto-osakkeensa. Aktiiviset Seniorit ry on jättänyt Helsinkiin tonttihakemuksen jo kolmannelta ikääntyneiden yhteisöllisestä kerrostalosta.

Lisäksi asuinalueilla on erilaisia kolmannen sektorin toimijoita ja eriasenteisia kokeiluja, jotka mahdollistavat ikääntyneen kotona asumista. Näiden toimintaa tuetaan esim. Veikkaus Oy:n varoista. Ruotsissa on hyviä kokemuksia kokeiluista, joissa kaupungin vuokra-asuntoyhtiö tarjoaa ikääntyneille yhteisöllistä asumista. Hyviä malleja löytyy myös Tanskasta ja Hollannista. Periaatteessa vastaava kokeilu olisi mahdollista toteuttaa Helsingissäkin, edellyttäen että, löytyy joukko aktiivisia, yhteisasumisesta kiinnostuneita ikäihmisiä.

Yhteenveto

Ikääntyneiden väestönsosan kasvu ja asumismielityksien eriytyminen ovat paitsi tällä hetkellä, niin myös tulevaisuudessa yksi keskeisistä haasteista yhteiskunta- ja asuntopolitiikalle. Tavoitteena on tukea ikääntyneiden asumista omissa kodeissaan mahdollisimman pitkään. Tässä erilaisilla uusilla asumisratkaisuilla ja yhteisöllisyydellä tulee olemaan yhä keskeisempi rooli. Asumisratkaisuja kehitettäessä on kuitenkin muistettava, etteivät ikääntyneet muodosta homogeenista, yhtenäistä väestöryhmää, vaan heillä on erilaiset arvot, asenteet sekä erilaiset sosioekonomiset taustat ja asumisen tarpeet. Kaupunki tai kolmas sektori voivat toimia erilaisen yhteisöllisen toiminnan tai asumisen mahdollistajana, mutta viime kädessä kyse on kuitenkin alueen ihmisten omasta aktiivisuudesta. Yhteisöllisyyden synnyttäminen ulkopuolelta onnistuu harvoin. Yhteisöllisen asumismuodon tarjonnan kasvu lisäisi asumisvaihtoehtoja ja parantaisi ikääntyneiden asumisen laatua toivotulla tavalla. Ikääntyneiden asuminen ja yhteisöllisten asumisratkaisujen kehittäminen ovat väistämättä yksi keskeisistä asumisen painopistealueista tulevallakin valtuustokaudella.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

28.11.2017

Lisätiedot

Merja Liski, yksikön päällikkö, puhelin: 310 34184

merja.liski(a)hel.fi

Marjaana Santala, lakimies, puhelin: 310 34108

marjaana.santala(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Toivomusponsi

Merkitessään tiedoksi 17.5.2017 Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman (AM-ohjelma) seurantaraportin 2017 kaupunginvaltuusto hyväksyi seuraavan toivomusponnen:

"Kaupunginvaltuusto edellyttää, että selvitetään mahdollisuus nostaa ikäihmisten yhteisöllisten asumisratkaisujen kehittäminen yhdessä myös alueittaisten toimijoiden kanssa tulevan valtuustokauden yhdeksi asumisstrategiseksi painopistealueeksi." (Arja Karhuvaara)

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan kaupunginhallitukselle lausunnon toivomusponnosta 30.11.2017 mennessä

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja

Mikko Aho

Lisätiedot

Merja Liski, yksikön päällikkö, puhelin: 310 34184

merja.liski(a)hel.fi

Marjaana Santala, lakimies, puhelin: 310 34108

marjaana.santala(a)hel.fi

Oheismateriaali

1 Karhuvaara Arja, toivomusponsi 1, Kvsto 17.5.2017 asia 8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano